

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 8CoP/32/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5612212469
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 05. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Táňa Rapčanová
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2014:5612212469.2

Uznesenie

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v právnej veci navrhovateľky: P. F., nar. XX. XX. XXXX, bytom trvale C. č. XXX, toho času bytom D., ul. C.. XXX/XX, zastúpenej splnomocneným zástupcom Mgr. Pavlom Šuľanom, advokátom so sídlom G., ul. U. č. XXX/X, proti odporcovi: D. F., nar. XX. XX. XXXX, bytom C. č. XXX, zastúpený splnomocneným zástupcom FIAČAN & PARTNERS, s. r. o., so sídlom Liptovský Mikuláš, ul. M. Pišúta č. 936/16, IČO: 36 861 251, o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov k maloletým deťom, a to E. F., nar. XX. XX. XXXX a A. F., nar. XX. XX. XXXX, bytom u odporcu, zastúpené Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny so sídlom Liptovský Mikuláš ako opatrovníkom, na čas po rozvode, o odvolaní odporcu proti rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš č. k. 9P/164/2012-238 zo dňa 27. januára 2014, takto

rozhodol:

rozsudok okresného súdu vo výrokoch II., III., IV. a V. z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Vo výroku I. a trovách konania rozsudok okresného súdu zostáva n e d o t k n u t ý .

o d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom č. k. 9P/164/2012-238 zo dňa 27. 01. 2014 manželstvo navrhovateľky a odporcu uzavreté dňa 20. 07. 2002 v Liptovských Kľačanoch, zapísané v knihe manželstiev matričného úradu v Ľubeli, zväzok 3, ročník 2002, strana 55, poradové číslo 8, rozviedol (výrok I.). Maloleté deti E. F., nar. XX. XX. XXXX a A. F., nar. XX. XX. XXXX zveril do osobnej starostlivosti matky, ktorá je oprávnená maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok v bežných veciach (výrok II.). Otca zaviazal prispievať na výživu maloletej E. F., nar. XX. XX. XXXX, sumou minimálneho výživného 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa mesačne určené podľa § 62 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov v spojení s ust. § 2 písm. c/ zákona č. 601/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, vždy do každého 15 dňa v mesiaci vopred, k rukám matky maloletej, počnúc od právoplatnosti rozsudku o rozvode. Otca zaviazal prispievať na výživu maloletej A. F., nar. XX. XX. XXXX, sumou minimálneho výživného 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa mesačne určené podľa § 62 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov v spojení s ust. § 2 písm. c/ zákona č. 601/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, vždy do každého 15 dňa v mesiaci vopred, k rukám matky maloletej, počnúc od právoplatnosti rozsudku o rozvode (výrok III.). Ďalej rozhodol, že otec je oprávnený stýkať sa maloletými deťmi E. F., nar. XX. XX. XXXX a A. F. nar. XX. XX. XXXX, každý víkend párneho týždňa od piatku 17.00 hod do nedele 17.00 hod, počas vianočných sviatkov v párnom kalendárnom roku od 23. 12. od 09.00 hod do 26. 12. do 17.00 hod a v každom nepárnom kalendárnom roku od 29. 12. od 09.00 hod do 01. 01. nasledujúceho roka do 17.00 hod, počas jarných školských prázdnin v každom kalendárnom roku od nedele pred začatím jarných prázdnin od 09.00 hod do nedele, ktorou sa končí týždeň jarných prázdnin do 17.00 hod, počas veľkonočných sviatkov v párnom kalendárnom roku od Veľkého piatku od 09.00 hod do Veľkonočného pondelka do 17.00 hod, počas letných školských prázdnin od 15. 07. od 09.00 hod do 31. 07. do 18.00 hod a od 15. 08. od 09.00 hod do 31. 08. do 18.00 hod. Matka je povinná maloleté deti na styk s otcom

pripraviť, otec si bude maloleté deti preberať a odovzdávať v mieste bydliska matky (výrok IV.). Súd určil dohľad nad výchovou maloletých detí E. F. nar. XX. XX. XXXX a A. F. nar. XX. XX. XXXX, ktorý bude vykonávať v súčinnosti s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Galanta jedenkrát mesačne, o ktorom podá orgán sociálnoprávnej ochrany detí písomnú správu súdu po dobu jedného roka od právoplatnosti rozsudku v časti o úprave práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvoze (výrok V.). Zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Súd konštatoval, že navrhovateľka a odporca nežijú v spoločnej domácnosti. Od októbra 2011 ich manželstvo neplní žiadnu zo svojich funkcií. Je len formálnym zväzkom a reálne vylúčené, aby manželia obnovili spolužitie. Manželia sa značne odcudzili. Na strane navrhovateľky bolo dôvodom ukončenia spolužitia, najmä žiarlivosť zo strany odporcu, jeho psychické a fyzické útoky voči nej, ktoré sa len prehĺbili v dôsledku zdravotných problémov odporcu. Sám odporca voči navrhovateľke neuvádzal nič konkrétne, hoci deklaroval, že sa rozviešť nechce, lebo manželku ľúbi, obviňoval ju najmä z opakovanej nevery (pred súdnym znalcom), z nestarania sa o deti a ich týrania (pred súdnym znalcom). Na základe vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že vzťahy medzi manželmi sú tak vážne rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj spoločenský účel. Rozvod manželstva nie je ani v rozpore so záujmami maloletých detí, keďže už v čase konania o rozvoze manželstva maloleté nežili s rodičmi v spoločnej domácnosti, ale v domácnosti odporcu s jeho rodičmi od apríla 2012. Z týchto dôvodov súd manželstvo účastníkov rozviedol.

Pokiaľ ide o maloleté deti, tieto od apríla 2012 žijú v domácnosti otca s jeho rodičmi L. F. a D. F. starším. Obaja rodičia žiadali, aby na čas po rozvoze boli maloleté deti zverené do ich výlučnej osobnej starostlivosti. Z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že odporca nie je spôsobilý osobnostne, v čom zohráva rolu aj jeho zdravotný stav, na riadnu výchovu maloletých detí, lebo sám je osobou, ktorá potrebuje starostlivosť inej osoby, ktorú starostlivosť mu poskytuje predovšetkým jeho matka a otec. V rodine odporcu dochádza k negatívne ovplyvňovaniu voči navrhovateľke, čo spôsobilo, že maloleté deti sa tejto odcudzili, hoci prejavovala o deti záujem, pravidelne ich navštevovala. Súd upravil aj styk navrhovateľky predbežným opatrením, ale odporca nebol schopný pripraviť deti na styk s navrhovateľkou (vplývať výchovne na deti tak, aby sa styk uskutočnil) a veľký podiel na tom zohral silný výchovný vplyv starých rodičov, ktorí vinia za zdravotný stav odporcu príbuzných navrhovateľky, deti sú vychovávané spôsobom, ktorý im v budúcnosti môže spôsobiť problémy, podporujú v nich strach a pocit ohrozenia, čo viedlo k úplnému skreslenému vnímaniu navrhovateľky, že s postupom času sa negatívne prežívanie detí stupňuje voči navrhovateľke. Svedčí o tom skoršia komunikácia s opatrovníkom detí (č. I. 81-82), kedy je zjavný posun od pozitívneho vnímania navrhovateľky až po negatívne vnímanie navrhovateľky v súčasnosti, plynutím doby sa zväzňuje preberanie názorov a postojov odporcu a jeho rodičov na navrhovateľku nad skutočnými spomienkami na zažité skúsenosti. Súd nezistil žiadne konkrétne konanie navrhovateľky, ktorým by aktívne prispela k tomu, aby k nej deti mali oprávnené negatívny postoj, deti pod takým tlakom odporcu a starých rodičov zo strany odporcu sa prispôbili výchovnému prostrediu, v ktorom sa dlhodobo nachádzali a keď sa spoľahlivo odcudzili navrhovateľke, potom boli vždy demonštratívne pripravené na úpravu styku a s navrhovateľkou odmietli ísť. Je pochopiteľné, že keď maloleté deti žili v takomto konfrontačnom prostredí negatívne nastavenom voči navrhovateľke a jej rodine, odporca nebol spôsobilý a starí rodičia k tomu nemali žiaden dôvod, aby sami aktívne prispeli k zachovaniu rovnocenného vzťahu s navrhovateľkou, výsledkom takejto výchovy je odcudzenie sa navrhovateľky deťom, čím bola deťom odňatá možnosť na starostlivosť zo strany navrhovateľky. Bez toho, aby k tomu navrhovateľka aktívne a výrazne prispela. To, čo uvádzali odporca a jeho rodičia pred súdom (motivovanie detí na styk s navrhovateľkou) sa rozchádzalo s ich správaním a konaním. Ako už súd uviedol vyššie, reálne nebolo preukázané, že by sa navrhovateľka správala spôsobom, ktorý by viedol k tomu, že je nevhodná ako rodič pre výchovu svojich detí. Len horšie bytové podmienky nie sú dôvodom, aby nemala možnosť osobne sa starať o svoje deti, najmä ak má na to lepšie osobnostné predpoklady. Ani dobré školské výsledky detí nie sú dôkazom správneho výchovného vedenia maloletých detí, ktorého výsledkom je odcudzenie sa od navrhovateľky, keď mal súd preukázané, že v dôsledku častých a opakovaných hospitalizácií odporcu a aj jeho zdravotného stavu prevažná výchova bola na starých rodičoch detí. Navrhovateľka mala obmedzené možnosti fyzického kontaktu s deťmi, aj vzhľadom na vzdialenosť bydliska matky v D. (okres G.) a detí v C. (okres A. E.). Odporca obmedzoval možnosti telefonickej komunikácie navrhovateľky s deťmi. V neprospech navrhovateľky nesvedčí ani skutočnosť, že pracuje v pohostinskom zariadení (dlhý a krátky týždeň), lebo je obvyklé, že rodičia, pokiaľ sú zamestnaní, čas, ktorý trávia v práci, nemôžu venovať starostlivosti o deti, ale inak by nezabezpečili svoju vyživovaciu povinnosť voči deťom.

Súd nevykonával ďalšie dokazovanie navrhnuté zo strany odporcu odborným posudkom alebo znaleckým posudkom z neurológie a psychiatrie na odporcu, ktorého zdravotný stav sa mal aktuálne zlepšiť oproti

zdravotnému stavu aktuálnemu v čase podania znaleckého posudku (vypracovaného k 01. 08. 2013). Podľa súdu súdni znalci z odboru psychológie a psychiatrie, ktorý znalec z odboru psychiatrie bol pribratý ako konzultant, sa vysporiadali so zdravotným stavom odporcu, keď psychiatricka vychádzala zo zdravotnej dokumentácie odporcu, najmä tomografického vyšetrenia mozgu s potvrdením atrofie mozgu ako trvalého stavu, ktorý je možné zlepšiť rehabilitáciou, ale nie vyliečiť.

V neprospech navrhovateľky nesvedčí ani dvojjazyčné prostredie (slovensko-maďarské) v rodine a D., keďže maloleté deti sa v tomto prostredí narodili, časť svojho života tam vyrastali a v tomto prostredí je dvojjazyčnosť bežná a akýkoľvek iný prístup by bol diskriminačný.

Odporcovi súd uložil povinnosť prispievať na výživu maloletých detí v minimálnom rozsahu vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené neploleté dieťa, lebo v súčasnosti je jeho jediným príjmom invalidný dôchodok vo výške 236,90 eur mesačne, peňažné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia vo výške 18,39 eur a 33,09 eur mesačne. Matke odporcu je poskytovaný peňažný príspevok za jeho celodenné opatrovanie, keďže je osoba s ťažkým zdravotným postihnutím. Maloletá E. je žiačkou 5. ročníka Základnej školy v Q. a maloletá A. je žiačkou 4. ročníka Základnej školy v C.. Maloleté majú obvyklé výdavky detí ich veku, stravujú sa v školskej jedálni a navštevujú krúžky. Navrhovateľka žije v rodinnom dome svojich rodičov, ktorým prispieva na domácnosť sumou 50 eur. Je zamestnaná a jej priemerný čistý mesačný príjem je 339,97 eur.

Súd upravil styk v zmysle návrhov rodičov tak, aby bol zachovaný kontakt odporcu s maloletými deťmi, ktoré boli zverené do osobnej starostlivosti navrhovateľke, čo je zabezpečené tým, aby sa maloleté stýkali s odporcom dva víkendy v mesiaci, trávili s ním polovicu všetkých sviatkov a prázdnin tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozsudku.

Nad výchovou maloletých detí súd určil dohľad, ktorý bude vykonávať v súčinnosti s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Galante, keďže deti boli zverené navrhovateľke. Mal za to, že výchova maloletých detí bola narušená, lebo jej dôsledkom bolo úplné citové odcudzenie a až preferovaný negatívny postoj k navrhovateľke, ktorú deti úplne odmietajú, ale toto odmietanie nebolo objektivizované reálnym správaním navrhovateľky. Pre navrhovateľku bude náročné zvládnuť prechod, najmä pre odmietavé stanoviská detí a určením dohľadu nad výchovou bude zabezpečené, aby nedošlo k poškodeniu záujmom maloletých detí. Hoci súd neuložil rodičom povinnosť podrobiť sa sociálnemu poradenstvu, či odbornému poradenstvu v špecializovaných zariadeniach odporúča rodičom, aby tak predovšetkým v záujme maloletých detí urobili. Dôsledky ich výchovy a starostlivosti budú znášať predovšetkým ich vlastné maloleté deti, obaja deklarujú silný citový vzťah k deťom, preto je iba na nich, aby to aj realizovali v praktickom živote a v prospech maloletých detí.

O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 144 Občianskeho súdneho poriadku, ďalej len „O. s. p.“ tak, že účastníci nemajú právo na náhradu trov konania.

Proti tomuto rozsudku okresného súdu podal odvolanie odporca, a to do všetkých výrokov okrem výroku, ktorým súd manželstvo účastníkov konania rozviedol. Navrhol rozsudok okresného súdu zrušiť a vec vrátiť súdu I. stupňa na nové prejednanie a rozhodnutie.

Odporca v prvom rade žiadal, aby odvolací súd vo veci nariadil pojednávanie. Považoval za potrebné zopakovať vykonanie dokazovania najmä jeho výsluchom. Tvrdil, že psychiatrické vyšetrenie jeho osoby sa konalo 21. 06. 2013, od ktorého času sa jeho zdravotný stav zlepšil, o čom predložil okresnému súdu doklad od ošetrojúceho lekára a navrhol nové znalecké dokazovanie alebo odborné vyjadrenie znalca neurológa a psychiatra. Pre overenie týchto skutočností je takéto zopakovanie dokazovania, nielen jeho výsluchom nevyhnutné.

K rozvodu manželstva, aj keď výrok nenapadol odvolaním, odporca poprel že by k rozvratu prispel akýmkoľvek fyzickými útokmi na navrhovateľku, prípadne neodôvodnenou žiarlivosťou. Taktiež aj požívanie alkoholických nápojov vo zvýšenej miere. Pracoval ako vodič kamióna a problémy s alkoholom v práci nemal. Pokiaľ aj po mozgovej príhode dňa 27. 06. 2011 mal problémy vo vzťahu s navrhovateľkou, možno to absolútne pričítať jeho frustrácii z choroby, rozpadu manželstva a vzťahu.

Odporca nesúhlasil so zverením detí do starostlivosti navrhovateľky. Vytýkal súdu nevykonanie dostatočného dokazovania a nesprávne skutkové a právne vyhodnotenie. Za potrebné považoval prihliadať na záujem maloletých detí. Súd de facto povýšil záujem navrhovateľky nad záujem maloletých detí. Nevzal do úvahy nasledovné skutočnosti: - nezisťoval jeho aktuálny zdravotný stav, - skutočnosti, že on a jeho rodičia ovplyvňujú deti zo znaleckého posudku absolútne nevyplývajú, - maloleté deti sú v jeho rodine od apríla 2012 a tu aj vyrastali od roku 2003 do novembra 2010, - v obci majú väzbu na rodinu, odporcu, starých rodičov, priateľov, školu, kamarátov a voľnočasové aktivity, - majú zabezpečené bývanie (na rozdiel od navrhovateľky), - on vie zabezpečiť deťom celodennú starostlivosť, - doposiaľ neboli zistené žiadne závady z jeho strany, - maloleté deti sa jednoznačne vyjadrili, že chcú byť s ním a

v obci C.. V tejto súvislosti odporca poukázal na článok 12 Dohovoru o právach dieťaťa, podľa ktorého má dieťa, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názoru právo tieto názoru slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktorého sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni. Maloleté deti sú nadpriemerné, inteligentné a rozumné. Ďalej odporca uviedol skutočnosti, ktoré vidí on, pre ktoré deti odmietajú navrhovateľku a nechcú ísť bývať do D.. Maloleté deti si spájajú ich problémy s navrhovateľkou s týmto miestom. Poukázal na vyjadrenie detí, že navrhovateľka ich nechávala v D. s inými osobami, nevenovala sa im a neučila sa s nimi. Popisoval situáciu, za ktorej prišli deti k nemu v apríli 2012 a odmietli sa vrátiť do bydliska navrhovateľky. Navrhovateľka žiadnym spôsobom nereagovala, nenamietala a nebránila sa proti tomu, aby deti zostali v C.. Nepodnikla žiadne kroky vo vzťahu k škole a k nemu. O maloleté deti sa zaujímal sporadicky.

Odporca tvrdil, že do apríla 2012 nemal ako vplyvať na maloleté deti s ktorými nebýval. Tieto už cca 2 roky žijú s ním v spoločnej domácnosti, neboli zistené žiadne negatívne výchovné vplyvy, deti sú výborne vychovávané, preto akákoľvek zmena v súčasnosti môže prispieť k zhoršeniu ich stavu nielen čo sa týka fyzického, duševného vývinu, ale aj školských výsledkov. Navrhovateľka si od apríla 2012 nedokázala získať deti.

Podľa odporcu pokiaľ ide o znalecký posudok znalec nemá ani pedopsychiatrickú špecializáciu (klinický psychológ). Posudok vykonával v auguste 2013 a preto ho považoval za neaktuálny. Mal preto súd nariadiť doplnenie znaleckého posudku tak ako to navrhol na pojednávaní. Nesúhlasil so záverom znalca o psychickej chorobe. Na tieto dôkazy navrhol vykonať dokazovanie znalcom z odboru neurológie a na to nadväzujúcim vyšetrení, súd však tieto dôkazy nevykonal.

Navrhovateľka sa k odvolaniu odporcu písomne nevyjadrila.

Opatrovník detí v písomnom vyjadrení uviedol, že aj napriek tomu, že pri osobnom šetrení v rodine sa deti vyjadrili, že chcú bývať pri otcovi, prikláňa sa k záverom znaleckého posudku, v zmysle ktorého vhodnejšia pre výchovu a osobnú starostlivosť sa javí navrhovateľka. Odporca je odkázaný na opatrovanie inou osobou, toho času nie je schopný sa sám o deti postarať. Stotožnil sa preto s rozhodnutím okresného súdu a navrhol rozsudok okresného súdu potvrdiť v plnom rozsahu.

Krajský súd, ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O. s. p.), po zistení, že odvolanie bolo podané včas účastníkom konania (§ 204 ods. 1, § 201 O. s. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 201 O. s. p.), pričom podanie opravného prostriedku nie je vylúčené podľa § 202 O. s. p., preskúmal rozhodnutie v napadnutom rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní (§ 212 ods. 1 O. s. p.) a rozsudok okresného súdu v napadnutých výrokoch zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. h/, 2 O. s. p.) a to z nasledovných dôvodov:

Okresný súd v konaní rozviedol manželstvo účastníkov konania. Konanie o rozvod manželstva je ex lege spojené s konaním o úprave pomerov manželov k maloletým deťom na čas po rozvode (§ 113 ods. 1 O. s. p.). Zároveň preto súd maloleté deti zveril do osobnej starostlivosti matky - navrhovateľky, ktorá je oprávnená maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok v bežných veciach, zaviazal otca detí - odporcu prispievať výživným, upravil styk otca - odporcu s maloletými deťmi a určil dohľad nad výchovou maloletých detí.

Odporca napadol rozsudok okresného súdu odvolaním a to ohľadom všetkých jeho výrokov okrem výroku, ktorým súd manželstvo účastníkov rozviedol. Výrok tak nadobudol právoplatnosť spolu so súvisiacim výrokom o trovách konania. V tejto časti preto rozsudok okresného súdu zostáva nedotknutý, lebo nebol napadnutý odvolaním.

Pri rozhodovaní o tom, komu bude dieťa zverené do osobnej starostlivosti na čas po rozvode, majú rodičia právo dohodnúť sa. Táto dohoda podlieha schváleniu súdom. Ak súd uváži, že dohoda je v rozpore so záujmom maloletého dieťaťa, rozhodne sám o otázke zverenia do osobnej starostlivosti. Pri schvaľovaní dohody aj pri rozhodovaní súd zohľadňuje celé množstvo kritérií. Medzi najzákladnejšie patria: - názor dieťa, pokiaľ je schopné samostatne ho vyjadriť s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť, - citové väzby dieťaťa, a to každému z rodičov osobitne, k súrodencom (plnorodným i polorodným,), prarodičom a iným príbuzným každého z rodičov, k novému partnerovi rodiča, - jeho

vývinové potreby, vyplývajúce z veku, pohlavia, osobnostných vlôh, schopností, záujmov, - stabilita budúceho výchovného prostredia, daná najmä životnými pomermi rodičov - osobnostnými (rozumový, morálny, mravný profil, výchovné schopnosti, zodpovednosť), bytovými (titul bývania, veľkosť bytu, jeho vybavenie, vzdialenosť od školského zariadenia dieťaťa, počet osôb v byte a pod.), pracovnými (či má rodič stálu prácu, ako často mení prácu, aký má pracovný čas, či je nútený cestovať na služobné cesty a pod.) a rodinnými (či žije sám alebo iný vzťah, perspektívnosť tohto vzťahu, jeho dĺžka, aký je postoj dieťaťa k novému partnerovi, aký je postoj partnera k dieťaťu, kto môže rodičovi pomáhať s osobnou starostlivosťou a v akej miere), - kontinuita s doterajším výchovným prostredím - pokiaľ je dieťaťu na prospech, - schopnosť každého z rodičov akceptovať právo druhého rodiča podieľať sa na výchove dieťaťa, a to umožňovaním styku, poskytovaním informácií o dieťati, rešpektovaním názoru na výchovu a na spravovanie vecí dieťaťa. Pokiaľ by rodič, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, opakovane, bezdôvodne a zámerne neumožňoval styk druhého rodiča s dieťaťom, bol by to dôvod na zmenu rozhodnutia o zverení, a to aj bez návrhu.

V zmysle článku 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, záujem dieťaťa stojí nad všetkými inými záujmami, vrátane záujmu rodiča. V konaniach, v ktorých sa rozhoduje o výkone rodičovských práv a povinností, konať v záujme dieťaťa znamená brať do úvahy, najmä napĺňanie jeho potrieb, istoty, spokojnosti, bezpečia, vyplývajúce z citových väzieb a vzťahu dieťaťa k obom rodičom.

Štátne orgány musia brať ohľad na záujmy, práva a slobody dotknutých osôb a najmä na najvyšší záujem dieťaťa jeho práva (porov. Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Nuutinet/Fínsko, Volanský/Česká republika).

Právna teória uvádza, že záujem dieťaťa treba chápať čo najextenzívnejšie. V záujme dieťa je predovšetkým to, aby vyrastalo v atmosfére šťastia, lásky, porozumenia, stability, tolerance a harmónie, aby jeho výchova smerovala k pozitívnemu rozvoju jeho osobnosti, nadania, rozumových a fyzických schopností, mravnému, duchovnému a sociálnemu rozvoju a aby boli rešpektované jeho práva uvedené v Dohovore o právach dieťaťa, ako aj v iných právnych predpisoch.

Názoru maloletého dieťaťa treba venovať náležitú pozornosť zodpovedajúcu jeho veku a rozumovej vyspelosti. To znamená, že tak rodičia, ako aj súd či iné orgány môžu názor dieťaťa vziať do úvahy po zhodnotení jeho rozumovej vyspelosti a veku.

Ak je dieťa schopné formulovať svoje vlastné názory, má právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, s tým, že jeho názorom sa musí venovať patričná pozornosť, zodpovedajúca jeho veku a úrovni. Preto sa mu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo inom konaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva (porov. Uznesenie Ústavného súdu ČR z 23. 06. 2010 sp. zn. IV. ÚS 1156/10).

Pokiaľ ide o rozhodnutie okresného súdu, ktorým maloleté deti zveril do osobnej starostlivosti navrhovateľky, v prvom rade konštatoval, že odporca nie je spôsobilý osobnostne, v čom zohráva rolu aj jeho zdravotný stav, na riadnu výchovu maloletých detí, lebo sám je osobou, ktorá potrebuje starostlivosť inej osoby (touto osobou je jeho matka). V tomto smere vychádzal zo znaleckého posudku, v ktorom bolo konštatované, že vhodnejšia pre výchovu a osobnú starostlivosť maloletých detí sa javí ich matka - navrhovateľka, ktorá je psychicky aj telesne zdravá. Otec detí - odporca je telesne aj psychicky chorý, trpí organickou disfunkciou mozgu, zníženou hybnosťou a je odkázaný na opatrovanie inou osobou. Okrem toho podľa súdu taktiež vychádzajúc zo znaleckého posudku ako aj porovnávajúc správy opatrovníka detí v rodine odporcu dochádza k negatívnemu ovplyvňovaniu detí voči navrhovateľke - ich matke.

Odporca v odvolaní tvrdil, že zdravotný stav ho žiadnym spôsobom nediskvalifikuje z bežnej starostlivosti o deti, súd túto skutočne dôsledne neskúmal, nevykonal potrebné dokazovanie znalcom neurológom, nezisťoval jeho aktuálny zdravotný stav. V tejto súvislosti tiež uviedol, že psychické vyšetrenie pre účely znaleckého dokazovania sa konalo dňa 21. 06. 2013. Zdravotný stav sa mu od tohto obdobia výrazne zlepšil, o čom na pojednávaní súdu dňa 17. 01. 2014 predložil doklad od ošetrojúceho lekára a zároveň navrhol nové znalecké dokazovanie alebo odborné vyjadrenie znalca neurológa a psychiatra. Pre overenie týchto skutočností navrhol odvolaciemu súdu jeho osobný výsluch na odvolacom pojednávaní.

Z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu vyplýva, že odporcom navrhnuté ďalšie dokazovanie ohľadom jeho zdravotného stavu nevykonali majúc za to, že súdni znalci z odboru psychológie a psychiatrie (konzultant) sa vysporiadali so zdravotným stavom odporcu vychádzajúc z jeho zdravotnej dokumentácie, ktorého súčasťou bolo aj tomografické vyšetrenie mozgu.

Oboznámením sa s obsahom spisu okresného súdu vrátane znaleckého posudku ako aj výsluchom odporcu na pojednávaní pred odvolacím súdom (bolo možné konštatovať, že rámci výsluchu odporca otázkam rozumel, aj keď odpovedal pomalšie) mal za to, že k zodpovednému úsudku ohľadom zdravotného stavu odporcu sa podľa odvolacieho súdu žiadalo túto rozhodujúcu skutočnosť posúdiť na základe odborných znalostí - znalca z odboru neurológie a psychiatrie (§ 125, § 127 O. s. p.). Jednoznačne a bez pochyb by tak bolo uzavreté, aký je súčasný zdravotný stav odporcu z hľadiska psychického a telesného, či zdravotný stav je alebo nie je skutočnosťou pre ktorú by nemohol zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti, ako v podstate vyplynulo z rozhodnutia okresného súdu, prípadne len za pomoci tretích osôb a v akom smere.

V ďalšej časti odvolania odporca vytykal súdu nevykonanie dostatočného dokazovania a jednotlivo a vo vzájomnej súvislosti nesprávne skutkové a právne vyhodnotenie. Poukazoval na potrebu prihliadať na záujem maloletých detí v zmysle ust. § 24 ods. 3 Zákona o rodine ako aj článku 3 Dohovoru o právach dieťaťa a v tejto súvislosti aj na ich názor (článok 12 Dohovoru o právach dieťaťa).

Odvolací súd mal z obsahu spisu ako i doplnením dokazovania preukázané, že v čase rozhodovania okresného súdu boli maloleté deti vo veku 11 a 10 rokov. Tieto boli vypočuté v rámci nariadeného znaleckého dokazovania. Podľa záverov znaleckého posudku majú maloleté deti k odporcovi pozitívny vzťah (silnú citovú väzbu potvrdil aj opatrovník detí na pojednávaní pred odvolacím súdom). Maloletá E. má k navrhovateľke - matke negatívny citový vzťah a maloletá A. má k navrhovateľke - matke ambivalentný citový vzťah. Maloletá E. preferuje odporcu - otca, bojí sa zmeny prostredia, presťahovania do D. (bydlisko navrhovateľky) a viní navrhovateľku za otcov zdravotný stav. Maloletá A. preferuje skôr a je pod vplyvom názoru rodinného prostredia a sestry. Obe deti preferujú výchovné prostredie rodiny odporcu s jeho príbuznými, ktoré je pre nich známe a kde sa cítia bezpečne. Okresný súd dal priestor na vyjadrenie sa aj maloletým deťom aj na pojednávaní. Tieto boli vypočuté za účasti znalca a opatrovníka detí. Obe deti uviedli, že chcú zostať s odporcom. Maloletá E. navyše uviedla, že v C. (bydlisko odporcu). Z obsahu spisu okresného súdu vyplýva, že maloleté deti sú od apríla 2012 u odporcu, ktorý žije v spoločnej domácnosti s rodičmi. V tejto domácnosti majú maloleté deti samostatnú izbu. V minulosti v obci C. deti žili spolu s rodičmi pomerne dlhú dobu a to predtým ako sa presťahovali do bydliska navrhovateľky. Odporca je s ohľadom na zdravotný stav súvisiaci s poškodením mozgu v súčasnej dobe invalidný dôchodca. Navrhovateľka má upravený styk s deťmi súdnym rozhodnutím - predbežným opatrením. Uskutočňuje sa aj súdny výkon tohto rozhodnutia. Z obsahu spisu nebolo zrejmé aké rozhodnutia v tejto veci boli súdom vydané a v akom štádiu sa vec v súčasnej dobe nachádza. S deťmi sa navrhovateľka nestretáva pravidelne, pričom je to aj z dôvodov na jej strane. Pokiaľ k stretnutiam navrhovateľky s deťmi došlo bolo to aj za iniciatívy splnomocneného zástupcu odporcu. Vyplývalo to z výsluchu účastníkov konania na pojednávaní pred odvolacím súdom. Doplnením dokazovania mal odvolací súd tiež preukázané, že maloleté deti dosahujú veľmi dobré školské výsledky, školskú dochádzku ako i správanie. Neboli zaznamenané žiadne výchovné problémy. Odporca so školou spolupracuje. Navrhovateľka sa o školské výsledky detí zaujíkala len občas. S deťmi sa v priestoroch školy nestretávala. Čo sa týka bytových pomerov navrhovateľky tieto sa mali podľa správy opatrovníka detí oproti zisteniam pred okresným súdom čiastočne zlepšiť a to pokiaľ ide o nižší počet spolubývajúcich. Navrhovateľka pracuje ako čašníčka pohostinstva na zmeny, aj v nočných hodinách. Potvrdila, že v súčasnej dobe má partnera, ktorého maloleté deti nepoznajú. Napokon aj keď opatrovník detí v rámci vyjadrenia k odvolaniu navrhoval maloleté deti zveriť do osobnej starostlivosti navrhovateľky, na pojednávaní pred odvolacím súdom vyjadroval obavu z násilnej zmeny prostredia a preto navrhoval doplnenie dokazovania.

Oboznámiac sa s obsahom spisu ako aj doplnením dokazovania v rámci odvolacieho konania dospel odvolací súd k záveru, že okresný súd aj napriek vykonaniu rozsiahleho dokazovania v rámci záujmu detí dôsledne nevyhodnotil všetky vyššie uvedené nemateriálne kritériá v zmysle ust. § 24 ods. 3 Zákona o rodine. Neuvedol tiež čo ho viedlo k tomu, že neakceptoval názor maloletých detí, ktoré osobne vypočul.

Vzhľadom na to, že jednak rozsah dokazovania, ktoré je potrebné vo veci vykonať v súvislosti so zdravotným stavom odporcu presahuje rámec odvolacieho konania a jednak je potreba vyhodnotenia záujmu maloletých detí komplexne, odvolací súd bol nútený rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zveril maloleté deti do osobnej starostlivosti navrhovateľky - matky ako aj súvisiace výroky o výživnom, úprave styku a určení dohľadu nad výchovou maloletých detí zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním v senáte pomerov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.